

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาตามแนวคิดการพัฒนาระแสหลักที่มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าทางด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังจากมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทิศทางหรือแนวทางในการพัฒนาประเทศก็มีแนวโน้มที่จะมุ่งให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่หันไปให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแทน นับตั้งแต่การพัฒนาทางด้านเกษตรอุตสาหกรรม การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมชิ้นส่วนเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาชิ้นส่วนประกอบรถยนต์ (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2541, น. 42) เป็นต้น ผลที่ตามมาจากการพัฒนาดังกล่าวนอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบการผลิตที่มุ่งเน้นทางด้านรายได้ทำให้ต้องอาศัยเครื่องจักรกลและการจ้างงานแล้ว ยังส่งผลให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมนั้นเริ่มลดน้อยถอยลง เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน การเห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น อันสะท้อนให้เห็นจากปัญหาสังคมที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการจลาจลติดขัด ปัญหาโสเภณี ฯลฯ

รวมทั้งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรและการขยายตัวของชุมชนเมืองซึ่งทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมา สังเกตได้จากการเกิดปัญหามลพิษและมลภาวะต่าง ๆ เช่น ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาความร้อนและความแห้งแล้ง ปัญหาการสูญเสียป่าไม้ ปัญหาการเสื่อมคุณภาพของดิน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงผลส่วนหนึ่งที่เกิดจากการพัฒนาแบบแยกส่วนซึ่งเป็นการพัฒนาที่แยกคนออกจากธรรมชาติมองตัวเองเป็นศูนย์กลางและถือสิทธิเข้าครอบงำเอาธรรมชาติมารับใช้สนองความต้องการของตนตามใจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อ้างถึงใน อารัมภ์ มั่นคง, 2544, น. 1) โดยไม่ได้มีการคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาในระยะยาว การพัฒนาตามแนวคิดดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่เอารัดเอาเปรียบธรรมชาติและคนรุ่นหลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมาพบว่าทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากถูกนำไปใช้อย่าง

ขาดจิตสำนึกและขาดความรับผิดชอบ รวมทั้งขาดการวางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุม ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม

ในบรรดาปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่เกิดขึ้นมานั้น ปัญหาขยะมูลฝอยนับว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาและอยู่ใกล้ตัวคนมากที่สุด เนื่องจากทุกคนมีส่วนในการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภคและรับผลจากปัญหาดังกล่าวไม่มากนักน้อย ขยะมูลฝอยที่พบส่วนใหญ่เป็นขยะมูลฝอยที่มาจากครัวเรือนหรือจากชุมชนซึ่งยังไม่มีระบบการคัดแยกที่ดีพอ จากสถิติพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศล่าสุดมีถึง 39,240 ตันต่อวันคิดเป็นขยะมูลฝอยอินทรีย์ 47% ขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือรีไซเคิลได้ 40% ขยะมูลฝอยอันตราย 3% และขยะมูลฝอยทั่วไป 10% ปัญหาที่ยังคงต้องแก้ไขในปัจจุบันนี้ก็คือในจำนวนขยะมูลฝอยเหล่านี้ถูกกำจัดอย่างผิดวิธี ถึง 64% และสามารถนำขยะมูลฝอยทั้งหมดนี้มารีไซเคิลได้เพียง 19% เท่านั้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2547, น. 10) สำหรับในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีขยะมูลฝอยมากถึงวันละ 9,500 ตัน และต้องใช้งบประมาณในการจัดการปีละ 3,800 กว่าล้านบาท ([www.manager.co.th](http://www.manager.co.th)) ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ของกรุงเทพมหานครในขณะนี้ แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่พบในกรุงเทพมหานครจะมีปริมาณลดลงจากปี 2546 ซึ่งมีประมาณ 2,775,607.97 ตัน มาเป็น 2,496,465.25 ตัน ในปี 2547 ([www.bma.go.th](http://www.bma.go.th)) แล้วก็ตาม ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานได้เข้ามาร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการใช้วิธีการจัดการแบบฝังกลบ การเผา การทำปุ๋ยหมัก การเทกอง และการนำกลับมาใช้ใหม่ มีการรณรงค์คัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังถือได้ว่าการจัดการขยะมูลฝอยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรโดยดูจากสถิติตัวเลขพบว่าในปัจจุบันสามารถนำขยะมูลฝอยทั้งหมดนี้มารีไซเคิลได้เพียง 19% เท่านั้นยังมีขยะมูลฝอยอีกจำนวนมหาศาลที่ถูกทิ้งโดยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จากสถิติพบว่าการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่น้อยมาก ส่วนใหญ่ก็เป็นการคัดแยกโดยร้านรับซื้อของเก่า ขาเล็ก คนคู่ขยะ ฯลฯ เพียงประมาณ 5% ของขยะมูลฝอยทั้งหมดหรือ 1,895 ตันต่อวันเท่านั้น กรมควบคุมมลพิษมีการคาดการณ์เอาไว้ว่าภายในปี พ.ศ. 2549 จะมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นเป็น 50 ล้านตันต่อปีหรือเฉลี่ยวันละ 13,700 ตัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็ได้มีการตั้งเป้าหมายไว้ว่าในปีดังกล่าว จะต้องมีการรีไซเคิลขยะมูลฝอยให้ได้ถึง 30%

เมื่อมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ภาครัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 ในหมวดนโยบายป้องกันและขจัดมลพิษ ด้านมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดการวางแผนการจัดการระยะยาวที่มีประสิทธิภาพ และการวางแผนร่วมกันระหว่างชุมชน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ไม่มีระบบเก็บรวบรวมหรือโครงสร้างพื้นฐานในการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ครบวงจร นอกจากนี้หน่วยงานของภาครัฐก็ยังมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงาน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐแทบทั้งสิ้น ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการทำงานของภาครัฐในช่วงที่ผ่านมา ยังคงเน้นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุและเป็นการทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก

จากสถานการณ์ดังกล่าวประกอบกับในช่วงที่ผ่านมากระแสแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนกำลังเป็นที่สนใจของหลาย ๆ ฝ่าย รวมทั้งสังคมได้เรียนรู้และรับผลที่เกิดขึ้นจากแนวคิดการพัฒนาแบบเดิมอันเป็นการมองโลกและมองสังคมแบบแยกส่วนซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มองว่าทุกองค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ แนวคิดนี้ส่งผลให้กระบวนทัศน์ในการพัฒนาและการมองโลกมองตนเองของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่เคยอยู่แบบเอารัดเอาเปรียบธรรมชาติก็กลับมีเป้าหมายสูงสุดคือความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความสำคัญมนุษย์ผสมผสานธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม คือ ปรึภความต้องการ (Human Demands) กับทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ให้พอเหมาะพอดีกลมกลืนและเกื้อกูลกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) อ้างถึงใน อัมรงค์ มั่นคง, 2544, น. 10) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญอยู่ที่การเน้นให้เกิดการสร้างความรู้และจิตสำนึกของประชาชน มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเมืองกับชนบทอย่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชน เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและใช้สิทธิในการจัดการตนเองอย่างเต็มที่ ควบคู่ไปกับความเข้มแข็งของชุมชนรวมทั้งประชาคม นอกจากนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังให้สิทธิแก่ประชาชนในการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับรัฐ ดังจะเห็นได้จากในมาตราที่ 46 ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จะเห็นได้ว่าพื้นฐานสำคัญของการเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนก็คือการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาร่วมรับรู้ปัญหา มีการบริหารจัดการและตระหนักรู้ในตนเอง ปัญหาสำคัญที่เกิดจากการพัฒนา

แบบบนลงล่างหรือแบบ Top down เท่าที่ผ่านมาพบว่ารัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาแบบบริหารจัดการโดยรัฐ ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทำให้เกิดช่องว่างในกระบวนการทำงานเนื่องจากประชาชนไม่เข้าใจเหตุผลของภาครัฐจึงทำให้ไม่ปฏิบัติตาม

นอกจากนี้ในช่วงที่ผ่านมายังพบว่าแท้จริงแล้วในชุมชนเองไม่ได้ว่างเปล่า แต่ยังมีทุนทางสังคมที่ช่วยในการเกาะเกี่ยวประสานส่วนต่าง ๆ ของชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน อันส่งผลให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนไปข้างหน้า ทุนทางสังคมเป็นระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร ชุมชน หรือเครือข่าย โดยแสดงออกมาเป็นระบบคิดที่มีความไว้วางใจกัน ความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกัน การมีจิตสำนึกร่วม ฯลฯ รูปแบบที่เห็นกันโดยทั่วไปของทุนทางสังคม เช่น กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน หรือประชาสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน อย่างนี้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ภาครัฐเริ่มมีการปรับทิศทางและแนวทางในการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเริ่มมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือภาคประชาชนได้มีสิทธิในการจัดการตนเอง รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาร่วมกันกับรัฐ เริ่มมีการทำงานในเชิงรุกมากขึ้น “ประชาสังคม” (Civil Society) ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของภาครัฐที่มีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการรณรงค์ให้ความสำคัญกับการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งหรือการลดจำนวนขยะมูลฝอยจากการบริโภคในครัวเรือนหรือชุมชน โดยการส่งเสริมให้มีการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ได้ เช่น ขยะมูลฝอยประเภทแก้ว พลาสติก โลหะ กระดาษ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ต้นเหตุและเหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน (นริศรา พิงพิริสภ, 2546, น. 68)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและการลดจำนวนการบริโภคขยะมูลฝอยในชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดจากจิตสำนึกของประชาชนที่ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา เห็นความสำคัญและมีความปรารถนาที่อยากจะเห็นปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข ชุมชนเกิดจิตสำนึกสาธารณะที่ไม่ได้มองเพียงแค่นั้นเองอย่างเดียวแต่มองทั้งชุมชนจนก่อให้เกิดเป็นพลังร่วม มีการร่วมมือร่วมใจและประสานการทำงานทั้งจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชนอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามีหลายชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการลดปริมาณและคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งให้เห็นถึงพัฒนาการและกระบวนการของการจัดการขยะมูลฝอยที่

เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอย วิเคราะห์ให้เห็นภาพโดยใช้แนวคิดทุนทางสังคมเป็นหลัก

### วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาพัฒนาการของชุมชนวัดกลางตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันเพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างทุนทางสังคมกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนวัดกลางในมิติของทุนทางสังคม

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดการตระหนักและเห็นความสำคัญของการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยมากขึ้น
2. เป็นแนวทางในการทำงานหรือดำเนินกิจกรรมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเมืองต่อไปในอนาคต
3. ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเมือง
4. เป็นพื้นความรู้ที่จะสามารถนำไปต่อยอดทางความคิดในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยและกระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน

### ขอบเขตการศึกษา

#### ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้ศึกษาเลือกศึกษาที่ชุมชนวัดกลาง แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ ซึ่งที่ดินบางส่วนยังคงเป็นของผู้ที่อยู่อาศัยดั้งเดิม บางส่วนเป็นที่จัดสรร มีพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ มี 315 หลังคาเรือน มีประชากรประมาณ 1,200 คน เป็นคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธและมุสลิมอย่างละครึ่ง ชุมชนวัดกลางมีความโดดเด่นในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจนได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชนนาร่องทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยได้รับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้กับชุมชนอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

## ขอบเขตด้านเนื้อหา

### 1. การวิเคราะห์สภาพชุมชน ได้แก่

- ประชากรและสภาพเศรษฐกิจของชุมชน
- ลักษณะทางสังคมและการเมืองในชุมชน
- องค์ประกอบของชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิก/ชาวบ้าน กลุ่ม/องค์กรที่เกิดขึ้น

### ในชุมชน

- ลักษณะความสัมพันธ์ในชุมชน
- ทูทางสังคมอื่น ๆ ที่มีในชุมชน

2. ศึกษาถึงพัฒนาการและกระบวนการของการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ร่วมกับการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อให้เห็นภาพปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการขยะมูลฝอย

3. ศึกษาทูทางสังคมและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทูทางสังคมกับความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการขยะมูลฝอย

## นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

ขยะมูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่คนไม่ต้องการใช้แล้ว เป็นของแข็งทั้งอินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุ ทั้งนี้รวมทั้งเศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ผัก ผลสด ภาชนะใส่อาหาร แก้ว วัสดุสัตว์ หรือซากสัตว์

ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หมายถึง ขยะที่สามารถให้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ย่อยสลายยาก ได้แก่ กระดาษ แก้ว โลหะและพลาสติก

ขยะอันตราย หมายถึง ขยะที่มีพิษ ขยะที่ปนเปื้อน เนื่องจากคุณลักษณะทางกายภาพ เคมีและชีวภาพ ซึ่งต้องใช้วิธีการกำจัดแบบพิเศษ ได้แก่ หลอดไฟ กระป๋องสีสเปรย์ กระป๋องยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย สารเคมี แบตเตอรี่ เครื่องสำอาง น้ำมันเครื่อง

กระบวนการการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน หมายถึง การกระทำที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอย ตั้งแต่การลดปริมาณขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ขยะมูลฝอยอันตราย และขยะมูลฝอยทั่วไป รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรและการดำเนินการในการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน

การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย หมายถึง การจำแนกขยะมูลฝอยเป็นประเภท/จำพวก/ชนิดต่าง ๆ ตามลักษณะของมูลฝอยนั้น ซึ่งคล้ายหรือเหมือนกัน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และขยะมูลฝอยอันตราย

ทุนทางสังคม หมายถึง วิธีคิด ระบบคิด หรือระบบความรู้ ในการจัดการตนเองของชุมชน การจัดการกับความสัมพันธ์ในชุมชน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการจัดการกับระบบคุณค่าต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ความรู้ ภูมิปัญญา ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม หรือวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยที่สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎเกณฑ์ จารีตประเพณี และศีลธรรม เพราะฉะนั้นกลุ่มใจหรือกลุ่มผู้ก่อการร้ายจึงไม่ถือว่าเป็นทุนทางสังคม ระบบความสัมพันธ์นี้จะแสดงออกมาเป็นความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือแม้กระทั่งการมีจิตสำนึกร่วมในสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ฯลฯ